

Idéhistorie B

Enkeltfag på deltid

¹ *Billede redigeret ud - EMU*

Aarhus Universitet
Af Michael Karner Rubæk
01 April 2018

¹ https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2018/02/01/a-grisly-photo-of-a-saigon-execution-50-years-ago-shocked-the-world-and-helped-end-the-war/?utm_term=.089f2d9adc1f

Introduktion:

Det siges, at et billede kan sige mere en tusinde ord, men betyder det at man altid skal tage et fotografi, som den eneste sandhed eller kan der være nuancer, der bliver udeladt? Et fotografi er et øjebliksbillede, og selvom det repræsenterer virkeligheden er der en række forholdsregler der skal overholdes når man analyserer et fotografi². Ligesom Keith Jenkins skriver i "Re-thinking History", at historikerne er underlagt deres egen overbevisning, gør det samme sig gældende med en fotograf, der har set og afbildet en begivenhed. Jenkins skriver i sin bog fra 1991 "Re-thinking History" at historikere er af mange diskurser, at alle disse diskurser giver mening, men at man skal have for øje, at der er mange ting, der kan være problematiske når man snakker om historie som fag.³

Fotografiet som kilde:

Fotografen kan ligesom historikeren have en agenda, og billedet kan være opstillet, og de personer, der er med på billedet, kan have fået instrukser, samt være bedt om at agere på en bestemt måde. Visse ting kan være blevet udeladt, samtidig med at fokus er rettet på det som fotografen finder vigtigt. Visse fotografier er blevet ikoniske og har fået store betydning for tolkningen af historiske begivenheder⁴. Et billede kan hurtigt og effektivt få stor opmærksomhed, og kan nå ud til mange flere end normale krigsberetninger. Ydermere, kan et fotografi mobilisere flere mennesker, som ikke nødvendigvis har historisk interesse, men er i stand til at blive påvirket af fotografiet.

Dette undervisningsforløb skal introducere faget historie, ved hjælp af en gennemgang af udvalgte billeder fra Vietnamkrigen. Eleverne skal arbejde med de udvalgte billeder fra Vietnamkrigen og finde ud af om de pågældende billeder er troværdige beretninger om Vietnamkrigen. Billederne skal ses som en introduktion til Vietnamkrigen, altså forudsætter underviseren, at eleverne har ingen eller begrænset viden om Vietnamkrigen. Eleverne skal ved hjælp af billederne danne sig et overblik om Vietnamkrigen.

Det første billede eleverne skal arbejde med er et af de mest ikoniske billeder fra Vietnamkrigen. Det forestiller den Sydvietnamesiske general Nguyen Ngoc Loan, der henretter Viet Cong officeren

² http://www.yadvashem.org/yv/en/education/newsletter/29/critical_analysis.asp

³ Jenkins, Keith. *Re-Thinking History*. London: Routledge, 2001.

⁴ http://www.yadvashem.org/yv/en/education/newsletter/29/critical_analysis.asp

Nguyen Van Lem⁵, fotografen Eddie Adams får herefter taget et af de mest ikoniske og skræmmende billeder fra Vietnamkrigen. Den amerikanske folkeopinion, så USA som værende i Vietnam, for at kæmpe mod kommunismen, men dette billede fik mange til at stille spørgsmålstegn ved amerikanernes rolle i Vietnamkrigen.

Lektion 1:

Indledning: hvad er historie? Dialogbaseret undervisning, hvor vi snakker om elevernes kendskab til historie. Eleverne bliver opdelt i grupper, hvor de skal diskutere følgende spørgsmål.

1: Diskuter jeres definition af historie?

2: Hvad bruger vi historien til i dag?

3: Kan vil lære af historien og kan i finde på eksempler, hvor historien er blevet misbrugt?

4: Hvad betyder "vinderen skriver historien"?

Dernæst er der opsamling i klassen, vigtige pointer og kommentarer bliver diskuteret. Herunder vil Jenkins begreber fortiden kontra historie blive diskuteret. I dette tilfælde vil jeg vise det fine billede, hvor en kop bliver holdt inde under et vandfald, for at illustrere Jenkins pointe⁶

Læringsmål: At eleverne for en viden om historie som fag, samt at diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende.

Lektion 2 og 3:

Lektion begyndes med en Power-Point-Præsentation (PPP), der redegør for historiefagets metoder. Herunder vil PPP som udgangspunkt, gøre eleverne opmærksomme på en kildekritisk tilgang til faget. Det kunne for eksempler være de tre metoder som Sebastian Olden-Jørgensen opstiller. Den første metode er "Sherlock Holmes metoden"; der gør eleven i stand til at lege detektiv "Når brikkerne er faldet på plads, kan alle se det indlysende rigtige, alt hvad er bortvejret"⁷. Den anden er "gestapometoden"; hvor man forholder sig meget kritisk, til sine kilder og genlæser dem igen og

⁵ https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2018/02/01/a-grisly-photo-of-a-saigon-execution-50-years-ago-shocked-the-world-and-helped-end-the-war/?utm_term=.b9c439e45a6d

⁶ Jenkins, Keith. *Re-Thinking History*. London: Routledge, 25

⁷ Olden-Jørgensen, Sebastian, Til Kilderne: Introduktion til historisk kildekritik, Gad 43

igen, og ikke helmer før man har fået det rigtige svar ud af dem. Ulempen her, er naturligvis, at man kan risikere en falsk tilståelse. Den tredje er den venskabelige tilgang, hvor man kan risikere at forelske sig i sin kilde og derved overfortolke⁸.

PPP vil på det grundlæggende plan introducere følgende: (nedenstående skal anvendes på det udleverede fotografi, se side 1)

- Hvad er en kilde?
- Levn og beretning
- Autencitet
- Afsender
- Kildens forfatter
- Historisk kontekst
- Tendens/bias
- Troværdighed⁹

Dernæst bliver eleverne inddelt i grupper, og får udleveret fotografiet fra forsiden: (se side 1)

Eleverne svarer indledningsvist på følgende spørgsmål:

- Hvad forestiller billedet?
- Hvad er handlingen i billedet?
- Hvordan er stemningen i billedet?

Dernæst snakker vi om det i klassen, samtidig med vi diskuterer deres reaktioner på fotografiet.

Efterfølgende går de mere i dybden med deres analyse af fotografiet:

1: Hvem er fotografen? og hvor er det publiceret? (Er det et fotografi, som er blevet publiceret i en avis, eller er det et fotografi, som er blevet smuglet ud fra krigszonen?)

2: Har fotografen en interesse i at fremstille krigen på en bestemt måde? I tilfældet med fotografiet fra Vietnamkrigen har fotografen, så haft adgang til både amerikanske soldater samt civilbefolkning?

⁸ Olden-Jørgensen, Sebastian, Til Kilderne: Introduktion til historisk kildekritik, Gad 43

⁹ Ibid.

3: Hvem har målgruppen været for denne kilde? Vælgere, befolkning, soldater eller et individ¹⁰.

Efter eleverne har arbejdet med billedet, samler vi op på deres svar i klassen. Måske har de fundet ud af at generalen, der henretter Viet Cong officeren havde en personlig tragedie han ville hævne¹¹. Om ikke andet danner det baggrund for en diskussion om, at man ikke altid får hele sandheden fra en kilde.

Læringsmål:

Som der står i bekendtgørelsen for idéhistoriefaget, er der en rodfæstet tradition for en kildekritisk tilgang, og udgivelser samt resultater måles i udpræget grad på anvendelsen af en kritisk tilgang til det materiale, der ligger til grund for arbejdet¹². Desuden er målet med forløbet at eleverne demonstrerer kendskab til konkret analyse af en specifik faglig problemstilling ved at inddrage de relevante materialetyper og vil også kunne identificere forskellige historiske materials værdi, som kildegrundlag for en analyse.

Lektion 4:

Denne lektion starter med opsamling fra de foregående lektioner. Hvad var det vi talte om og hvilke kernefaglige begreber blev der introduceret? Formålet med denne undervisning, er at understrege at fotografiets og mediernes rolle spiller en stadig større rolle med udbredelsen af de sociale medier som Twitter og Facebook, samt den almene befolknings lette adgang til internettet. Under Vietnamkrigen, så man den spæde start til, at fotografier samt videoer fra krigens rædsler blevet serveret for den amerikanske befolkning, mens de spiste aftensmad. Da 96 % af den amerikanske befolkning havde tv, nåede disse billeder ud til næsten alle amerikanere¹³.

I dag får man live billeder fra borgerkrigen i Syrien, mens krigen står på. Derfor skal elevernes sanser være skærpede, når de bliver præsenteret for disse fotografier eller videoer, som måske/måske ikke er et partsindlæg i en blodig konflikt. Et andet perspektiv, der kunne være interessant at diskutere med eleverne er "fake news"-fænomenet der især spredte sig under præsidentvalgkampen mellem Hillary Clinton og Donald Trump i 2016. "Fake news" er nyheder det intentionelt søger at

¹⁰ http://www.yadvashem.org/yv/en/education/newsletter/29/critical_analysis.asp

¹¹ <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-42864421>

¹² <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>

¹³ <https://www.nytimes.com/2017/04/07/opinion/the-first-televised-war.html>

misinformere, sprede falske budskaber samt skabe spild i befolkningen¹⁴. Da mange af vores elever primært får deres information fra internettet, kunne det være en interessant diskussion at starte. Eleverne bliver igen inddelt i grupper og skal diskutere nedenstående spørgsmål.

- 1: Diskuter fotografiers rolle i vores opfattelse af krig
- 2: Find andre ikoniske billeder fra Vietnamkrigen der har haft historisk betydning
- 3: Hvad var mediernes rolle under Vietnamkrigen? – hvordan er den i dag (bonusinfo: Mange højtstående amerikanske forsvarsfolk, mener at USA ville have vundet i Vietnam, hvis det ikke var for mediernes dækning af den. Følgelig er der i dag censur når amerikanske og internationale pressefolk dækker amerikanske krige).
- 4: Find eksempler fra historien, hvor der ved hjælp af fotografier er sået tvivl om en historisk begivenhed.

Læringsmål: Diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende¹⁵.

Litteraturliste:

- I. Jenkins, Keith. *Re-Thinking History*. London: Routhledge,
- II. Olden-Jørgensen, Sebastian, *Til Kilderne: Introduktion til historisk kildekritik*. København: Gad
- III. http://www.yadvashem.org/yv/en/education/newsletter/29/critical_analysis.asp
(26/3/18)
- IV. https://www.washingtonpost.com/news/retropolis/wp/2018/02/01/a-grisly-photo-of-a-saigon-execution-50-years-ago-shocked-the-world-and-helped-end-the-war/?utm_term=.b9c439e45a6d (26/3/18)
- V. <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-42864421> (30/3/18)
- VI. <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017> (26/3/18)
- VII. <https://www.nytimes.com/2017/04/07/opinion/the-first-televised-war.html> (29/3/18)
- VIII. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/feb/11/fake-news-long-history-beware-state-involvement> (30/3/18)

¹⁴ <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/feb/11/fake-news-long-history-beware-state-involvement>

¹⁵ <https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/htx-laereplaner-2017>

Idéhistorie B
Enkeltfag på deltid

Billede redigeret ud - EMU

Aarhus Universitet

Af Michael Karner Rubæk

Maj, 2018

Introduktion:

I århundrede har vi mennesker nægtet at anerkende vores egne begrænsninger. Vi har lært at flyve, vi har bygget raketter der har taget os ud i rummet, og med robottersøgerv i nu at bygge maskiner, der ser ud som vi gør, der bevæger sig som vi gør, samt potentielt kan blive ligeså intelligente som os.¹⁶ Dette undervisningsforløb tager udgangspunkt i robotter, og søger at give et indblik i de fordele og ulemper, der er i udviklingen af robotteknologi samt kunstig intelligens. Undervisningen vil tage udgangspunkt i forskellene mellem teknologihistorie og idéhistorie, ved hjælp ANT-modellen og begrebshistorie. Ydermere, vil der blive lagt vægt på udfordringer og problematikker, i udviklingen af kunstig intelligens og robotter, ved hjælp af blandt andet film og computerspil. Ydermere, vil der blive redegjort for teknologioptimisme og teknologipessimisme i forbindelse med debatten vedrørende kunstig intelligens.

I henhold til læreplanen søger dette forløb, at komme ind på følgende aspekter:

- diskutere aktuelle problemstillinger med udgangspunkt i fagets perspektiver, herunder reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende
- redegøre for væsentlige idéhistoriske og teknologihistoriske udviklingslinjer og begivenheder fra oldtiden til i dag
- analysere samspillet mellem ideer, teknologier, natur og samfund, herunder betydningen for den menneskelige eksistens
- analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale og demonstrere viden om fagets identitet og metoder¹⁷

Lektion 1-2: Lærerstyret gennemgang af ANT modellen.

Eksemplet fra John Laws: "Notes on fish, ponds and theory" gennemgås. Dog suppleres der, med teori fra "Menneskeskabt-grundbog I teknologihistorie"¹⁸. Primært fordi John Laws tekst er for svær for eleverne og sekundært fordi "Menneskeskabt" er mere tilgængelig og forståelig for eleverne. Dog er de forskellige aktører og aktanter fra John Laws tekst om laksen, et fint udgangspunkt for en diskussion om aktør/aktant netværk og alle de funktioner, der er i norsk dambrug, hvilket højst sandsynligt vil komme bag på eleverne.¹⁹ Da emnet vi skal diskutere er robotter vil det være oplagt at bruge ANT-modellen på robotter, både fordi det vil fungere fint som en introduktion til emnet, men samtidigt også fordi, man vil komme ind på mange af de forskellige aspekter, der er ved robotter og robotteknologi, inklusive kunstig intelligens, som er en essentiel del, af at arbejde med robotteknologi. Følgelig fungerer robotten, som aktant, og eleverne skal påvise de indbyrdes relationer aktørerne imellem.

¹⁶ <https://www.popsci.com/scitech/article/2006-08/robots-r-us>

¹⁷ Undervisningsministeriet, 2017

¹⁸ Andersen, Søren B., Erik Lund, og Søren Lundsgaard. *Hvad er teknologihistorie. I Menneskeskabt Grundbog i teknologihistorie*, 11-44. København: Nyt Teknisk Forlag, 2013

¹⁹ Law, John, *Notes on fish, ponds and theory*, 227

Dernæst vil der være opsamling i klassen og eleverne for lov til at diskutere deres forskellige opfattelser af hvad robotter er. Herunder diskuterer vi fordele og ulemper ved ANT-modellen og hvad man kan bruge den til i praksis

Lektion 3-4: Lærerstyret gennemgang af robothistorie.²⁰ Lektionen tager udgangspunkt i et åbent brev, der er publiceret i 2015, og blandt andet er underskrevet af Stephen Hawking-fysikprofessor og Elon Musk, som er grundlægger af Tesla. Brevet går i al sin enkelhed ud på, at belyse de fordele og ulemper, der er ved kunstig intelligens, men både Elon Musk og Stephen Hawking, giver udtryk for en frygt for udvikling af kunstig intelligens, og at det potentielt kan ødelægge og destruere den menneskelige race.²¹ Brevet er også interessant, fordi mange af de teknologiske eksperter der har underskrevet det, er kendt af htx-elever, især Stephen Hawking, Bill Gates og Elon Musk, er teknologiske rockstjerner i htx-regi.

Ydermere, giver brevet anledning til en diskussion om teknologioptimisme og teknologipessimisme. Førstnævnte holdning er udslagsgivende, når mennesket ser teknologien som en hjælper, der gør livet lettere for mennesket. Det gør hårdt fysisk arbejde unødvendigt, og teknologien fungerer som menneskets tjener²². I forløbet med robotter, vil det være relevant at nævne industrirobotter, støvsugere, græsslåmaskiner etc. Sidstnævnte tilgang til teknologi, har også eksisteret ligeså længe der har været teknologi. Fra maskinstormere under den industrielle revolution, til kampen mod atomkraft i 1970'erne. Teknologipessimisterne er tilhængere af forsigtighedsprincippet – altså at man på ingen måde skal udvikle noget, man ikke kender implikationer og konsekvenserne af²³. Det sidste må siges at være tilfældet med den åbne brev, som er blevet gennemgået.

Billede redigeret ud - EMU

Lektion 5-9

Film: Ex Machina (Alex Garland, 2015)

Plot: Filmen tager sit udgangspunkt i den unge computerprogrammør Caleb, som bliver udvalgt til et hemmeligt projekt, hvor han skal teste en menneskelig udseende og agerende kvinderobot.

²⁰ Barret, James, Artificial intelligence and the end of the human era, our final invention, 12

²¹ <https://futureoflife.org/ai-open-letter/>

²² Kirkegaard, Karl Aage, Teknologifilosofi, 37

²³ Ibid.

Caleb bliver, som filmen skrider frem, betaget af robotten med det smukke kvindeansigt, og får svært ved at skelne fornuft, følelse og egne begrænsninger fra kunstig intelligens.²⁴

Inden filmen, bliver eleverne præsenteret for robotfuturisten og robotgodfaderen Ray Kurzweils artikel "*Superintelligence and singularity*", som diskuterer singularitet og kunstig intelligens²⁵. Om end den er svær, er den også uhyre vigtig når man skal analysere filmens budskab. Dette suppleres med en lærerstyret gennemgang af med titlen "*the intelligence explosion*" der opsummerer muligheden med kunstig intelligens og hvad der sker hvis det udvikler sig uden kontrol.²⁶

Filmene giver anledning til en diskussion om kunstig intelligens og menneskets interaktion med robotter og de udfordringer, som kunstig intelligens vil repræsentere fremover. Eleverne vil herefter blive inddelt i grupper, hvor de vil blive bedt om at diskutere følgende aspekter af filmene.

1: Forklar hvad Turing-testen går ud på. Herunder bedes du/ i diskutere begrebet *Singularity*

2: Redegør for Nathans BlueBook projekt. Hvad er dets funktion i filmen. Kan en søgemaskine udvikle kunstig intelligens?

3: Hvorfor er mennesket interesseret i, at lave en robot, der ligner et menneske. Hvor ikke adskille robotter og mennesket, så der ikke opstår tvivlsspørgsmål?

4: Hvad betyder "Ex Machina"?

Fælles gennemgang i klassen, ved hjælp af padlet. Grupperne præsenterer deres svar for hinanden. Dernæst vil eleverne blive inddelt i grupper igen. Denne gang skal de præsenterer en case, eller et scenarie, hvori der indgår et etisk dilemma omhandlende kunstig intelligens og robotter. De to første scenarier stammer fra Karl Aage Kirkegaards bog "*Teknologifilosofi*". Inden eleverne bliver sendt ud i deres grupper, vil der være lærerstyret gennemgang af de aspekter eleverne bedes forholde sig til. 1: Beskriv casen/scenariet 2: Hvilket problem optræder 3: Hvordan kan problemet vurderes 4: Hvilke argumenter kan der fremføres for løsninger²⁷. Varigheden på elevpræsentationer forventes at være mellem 5 og 10 minutter

A: Robotter på plejehjem (Robot overtager job på plejehjem, men beboer savner menneskelig kontakt)

B: En forelsket mand (Mand bliver forelsket i kvindelig medarbejder hos skat, som viser sig at være robot)

C: Robotter som lærer. (Forsøg med robotter i det japanske undervisningsvæsen)²⁸

D: Brug af droner i krig.²⁹ (19-årige dronepiloter dræber terrorister i Yemen, fra militærbase i Nevada-ender med at få PTSD)

²⁴ <https://www.dfi.dk/viden-om-film/filmdatabasen/film/ex-machina>

²⁵ Kurzweil, Ray, Superintelligence and singularity in science fiction and philosophy, from time travel to superintelligence 146

²⁶ Barret, James, Artificial intelligence and the end of the human era, our final invention, 99

²⁷ Kirkegaard, Karl Aage, Teknologifilosofi, 67

²⁸ <https://www.telegraph.co.uk/technology/5311151/Robot-teacher-conducts-first-class-in-Tokyo-school.html>

²⁹ <https://www.nytimes.com/2013/02/23/us/drone-pilots-found-to-get-stress-disorders-much-as-those-in-combat-do.html>

E: Selvkørende biler (Selvkørende bil skal tage beslutning om liv og død-what to do?³⁰

Efter præsentationer i klassen afsluttes der med et computerspil fra Massachusetts Institute of technology (MIT), hvor eleverne skal tage stilling til etiske dilemmaer ved selvkørende biler³¹.

Lektion 10-12: Introduktion til begrebshistorie.

Men udgangspunkt i Reinhardt Koselleck værk om begrebshistorie, vil lektionen starte med en gennemgang af de centrale elementer i begrebshistorien. Dette kan naturligvis forekomme svært for eleverne, så lektionen vil indledningsvis komme med nogle lavpraktiske eksempler på hvad begrebshistorie kan være og er. Helt central, når man skal forstå begrebshistorie er brug af sprog. Sproganalysen er altså et redskab, der skal analysere forandringer i samfundet, som på den måde bliver gjort til genstand for den sproglige analyse.³² Følgelig er et grundlæggende træk i begrebshistorien, at historikeren skal undersøge begrebs betydning og forandring over tid og dermed opnå en bred forståelse af historien. Altså er menneskets opfattelse af et begreb, ikke det samme i dag, som det var for 100 år siden, og det skal der tages højde for når man arbejder med begrebshistorie. Som Koselleck selv formulerer det.

” Der er en almen egenskab ved sproget at hver af dets ords betydninger, rækker ud over den singularitet som historiske begivenheder kan have”³³

I særdelshed, er det en vigtig betragtning at begrebshistorien kan hjælpe historikeren, med at afdække en kildes betydning, og derved danne sig et bedre overblik over en given situation. Da det overordnede emne, fra denne opgave er robotter, skal eleverne i denne lektion, lave en begrebshistorisk analyse af ”maskine”. Eleverne bedes altså forholde sig til hvordan maskine³⁴ (latin, redskab eller værktøj) blev set i fortiden, hvordan det bliver set i dag, og slutteligt hvilke fremtidige implikationer der er. En vigtig pointe, er at eleverne, skal se en sammenhæng, mellem robotten, som menneskets tjener, til en udvikling med droner og selvkørende biler.

En perspektivering, som man kan gøre eleverne opmærksomme på, er de forskellige holdninger der er til kunstig intelligens og robotter baseret på geografiske forskelle. I Japan og Sydkorea er robotter en integreret del samfundet og bliver set som en menneskelig hjælper, hvorimod at der andre steder, er en mere forsigtig tilgang til robotter og kunstig intelligens.³⁵

³⁰ <https://www.technologyreview.com/s/542626/why-self-driving-cars-must-be-programmed-to-kill/>

³¹ <http://moralmachine.mit.edu/>

³² <https://www.emu.dk/sites/default/files/Introduktion%20til%20begrebshistorie.pdf>

³³ Koselleck, 78

³⁴ http://denstordanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Teknologi/Makintegning,_maskinbygning_og_maskindele/maskine

³⁵ Armstrong Stuart, Smarter than us, the rise of machine intelligence, 14

Endvidere, kan dette forløb med robotter og kunstig intelligens, sammenlignes med andre teknologiske udfordringer mennesket selv har skabt, Herunder, kloning, overvågning og atomkraft.

Konklusion:

Dette forløb har søgt at introducere eleverne på htx på forskellene mellem teknologihistorie og idéhistorie. Det overordnede emne har været robotter. Da dette er en bred fortegnelse, har jeg indskærpet, at det er robotter og kunstig intelligens. Eleverne er blevet præsenteret for ANT-modellen, hvor de har skulle bruge modellen på en robot. Derefter har vi gennemgået de lange linjer i robothistorien. Eleverne er blevet for præsenteret for teknologipessimisme og teknologioptimisme. De har analyseret vigtige positioner i debatten vedrørende kunstig intelligens. Fra Elon Musk og Stephen Hawking, som repræsenterer en teknologipessimistisk udgangspunkt, til Ray Kurzweil, som mener mennesket skal omfavne kunstig intelligens muligheder. De har set "Ex Machina" og diskuteret singularitet. Ydermere, har de stiftet bekendtskab med begrebshistorie og sprogets betydning for menneskets opfattelse af begreber.

Litteraturliste:

Bøger:

Barrat, James, *Artificial Intelligence and the end of the human era: Our final invention*, New York, Thomas Dunne books, 2015

Schneider, Susan, *Science Fiction and philosophy: From time travel to superintelligence*, John Wiley and sons, West Sussex, 2016

Armstrong, Stuart, *Smarter than us: The rise of machine intelligence*, Machine Intelligence Research Institute, Berkeley, 2014

O'mahany, Marie, *Cyborg the man-machine*, New York, Thames and Hudson, 2002

Andersen, Søren B., Erik Lund, og Søren Lundsgaard. *Hvad er teknologihistorie. I Menneskeskabt Grundbog i teknologihistorie*, 11-44. København: Nyt Teknisk Forlag, 2013

Koselleck, Reinhardt: *Begrebshistorie og socialhistorie*. I: Busck, Nevers og Olsen (red.) Reinhart Koselleck – *Begreber, tid og erfaring*. En tekstsamling, København: Hans Reitzels Forlag, s. 57-82, 2007

Law, John : *Notes on fish, ponds and theory*. I: Norsk Antropologisk Tidsskrift, vol. 23, nr. 3-4, s. 225-236

Kierkegaard, Karl Aage, *Teknogifilosofi*, erhvervsskolernes forlag, 2005

Internetkilder

<https://www.emu.dk/sites/default/files/Introduktion%20til%20begrebshistorie.pdf> (05-05-18)

<http://moralmachine.mit.edu/> (02-05-18)

<https://www.technologyreview.com/s/542626/why-self-driving-cars-must-be-programmed-to-kill> (01-05-18)

<https://www.nytimes.com/2013/02/23/us/drone-pilots-found-to-get-stress-disorders-much-as-those-in-combat-do.html> (03-05-18)

<https://www.telegraph.co.uk/technology/5311151/Robot-teacher-conducts-first-class-in-Tokyo-school.html> (02-05-18)

<https://www.dfi.dk/viden-om-film/filmdatabasen/film/ex-machina> (03-05-18)

<https://futureoflife.org/ai-open-letter> (02-05-18)

<https://www.popsci.com/scitech/article/2006-08/robots-r-us> (03-05-18)

<https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/.../htx-laereplaner-2017> (01-05-18)

http://denstoredanske.dk/It,_teknik_og_naturvidenskab/Teknologi/Makintegning,_maskinbygning_og_maskindele/maskine (01-05-18)

Billeder <http://www.gettingsmart.com/2017/09/artificial-intelligence-in-education-dont-ignore-it-harness-it> (01-05-18) Forsiden

<https://fortunascorner.com/2017/03/29/elon-musks-billion-dollar-crusade-to-stop-the-a-i-apocalypse> (04-05-18) side 5

Idéhistorie B

Enkeltfag på deltid

³⁶ *Billede redigeret ud - EMU*

Aarhus Universitet
Michael Karner Rubæk
Juni, 2018

³⁶ <http://www.nicolaslefloch.fr/Lieux/PlacedeGreve.htm>

Introduktion:

Historien om dødsstraf er både fascinerende og grusom. For cirka 2000 år siden blev det antikke Rom anset for at være verdens centrum, for kultur, filosofi, kunst og imponerende arkitektur. Paradoksalt nok, var det antikke Rom også centrum for barbariske straffe, som stod i skarp kontrast til det ellers civiliserede samfund.³⁷ Denne opgave søger, at belyse og analysere dødsstraf i gennem historien. Undervisningsforløbet tager sit udgangspunkt i romerriget og vil bevæge sig op igennem middelalderen og oplysningstiden og slutte af med dødsstraf som vi kender det i dag, med fokus på det amerikanske samfund. I henhold til læreplanen, søger dette forløb, at komme ind på følgende fokuspunkter.

1: Redegøre for væsentlige idéhistoriske og teknologihistoriske udviklingslinjer og begivenheder fra oldtiden til i dag

2: Analysere konkrete faglige problemstillinger under inddragelse af forskelligartet historisk materiale

3: Behandle problemstillinger i samspil med andre fag

4: Demonstrere viden om fagets identitet og metoder³⁸

Lektion 1-2 (Introduktion)

Lektion 1 introducerer eleverne til epokal historie, hvor der ved hjælp af lærerstyret undervisning, vil blive fremsat centrale pointer ved denne form for historie. I denne introduktion, vil der blive skitseret væsentlige pointer, fra Andrew Shyrock og Daniel Smails "*Deep History*", samt Fernand Braudels "*Longee Duree*". Da det er første gang eleverne stifter bekendtskab med disse termer og arbejdsmetoder vil jeg prøve at få nogle af elementerne ned i øjenhøjde med eleverne, således de forstår hvordan og hvorfor vi skal arbejde med emnet.

Vi ser første afsnit af Jared Diamonds "*Guns, Germs and Steel*"³⁹ hvorefter vi i klassen diskuterer vigtige elementer af dokumentaren. Målet er, at eleverne skal tænke over hvad der gør, at verden ser ud, som den gør i dag og svare på hvorfor gik det sådan? Hvorfor det netop var europæernes samfund og kultur, der erobrede verden og grundlagde det, vi i dag kender som den moderne

³⁷ Farrington, Karen, *History of Punishment and torture: a journey through the dark side of justice*, 10

³⁸ Undervisningsministeriet, 2017

³⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=i885hopsw6E>

civiliserede verden.⁴⁰ Ydermere, skal eleverne overveje betydningen af de geografiske klimatiske forhold i Eurasien over jordbrug til udviklingen af teknologi, våben og epidemiske sygdomme, som gjorde europæernes 'sejr' mulig.⁴¹

"Guns, Germs and Steel" piler ved den virkelighedsopfattelse, som mange htx-elever har af historien, og få dem til at tænke over andre aspekter, der har influeret historiens gang. Da htxprofilen også er naturvidenskabelig er det interessant, at en biolog, skriver om historie, hvilket åbner op for mange tværfaglige forløb.

Lektion 3-5

Lektionerne starter med en fælles brainstorm omkring hvad eleverne forstår ved dødsstraf. Dernæst inddeles de i grupper og skal lave en kronologisk tidslinje, der beskriver straffe og henrettelses metoder. Da faget idéhistorie også rummer en teknologisk del vil det være oplagt at arbejde med teknologien på en specifik henrettelsesmetode. Det kunne være alt fra guillotinen til den elektriske stol. Dernæst vil der blive fokuseret på Rom og hvordan, straf, lemlæstelser og dødsstraf blev brugt i Rom for 2000 år siden. Herefter vil der være lærestyret gennemgang af det romerske samfund og kejserens magt, hvor der vil blive fokuseret på de rettigheder man havde som borger i Rom, sammenlignet med de rettigheder slaverne havde. I de første århundreder af Roms historie nøjedes man med sædvaneregler, som kun præsteskrabet var inde i, men omkring 450 f.Kr. blev Roms love nedskrevet og fik betegnelsen. De tolv tavlers lovgivning er dannede grobund for Romerretten.⁴² Følgelig, er en pointe her, at en stærk stat kan uddele straffe til befolkningen.

Et andet eksempel kunne være, Spartacus, som var en gladiator, der gjorde oprør mod sine herskere, og fik samlet en hær der prøvede at omstyrte det bestående samfund.⁴³ Præsentationen skal gerne udmønte sig i at eleverne får et kendskab til samfundsordenen i Rom, samtidigt med de gerne må overveje hvilke grunde, der var til at man brugte disse makabre afstraffelsesmetoder, så som stening, korsfæstelse eller død foran et publikum i Colosseum. Lektionen afsluttes med den stoiske

⁴⁰ <https://www.information.dk/kultur/anmeldelse/2002/12/vaaben-parasitter-staal>

⁴¹ Ibid.

⁴² Stybe, Svend erik, Idéhistorie: Vor Kulturs idéer og tanker i historisk perspektiv, 71

⁴³ Farrington, Karen, History of Punishment and torture: a journey through the dark side of justice, 10

filosof Seneca, som også var Kejser Neros læremester, og hans betragtninger om den stærke stat, som et onde, der var nødvendigt for at holde orden på fordærvede mennesker.⁴⁴

Middelalderen

Lektion: 6-14

Disse lektioner søger at introducere eleverne til Europas middelalder og i særdeleshed de grusomme straffe som den europæiske middelalder er blevet berygtet for. Indledningsvist skal eleverne svare på følgende spørgsmål om Middelalderen:

1. Hvorfor kalder vi det Middelalderen.
2. Hvilken religion dominerede europæisk middelalder
3. Hvorfor var kongerne afhængige af kirken?
4. Hvilken betydning fik korstogene for det feudale samfund?
5. Hvad medvirkede til befolkningstilvæksten i Højmiddelalderen?
6. Hvilke begreber/ting, som vi kender i dag, kan siges at være opfundet/grundlagt i Middelalderen?
7. Hvad var holdningen til straf i Middelalderen
8. Find dit yndlings tortur instrument/metode fra Middelalderen-F.eks. Brændemærkning, Amputation eller torturkamre.

Lektion 6, søger at forklare eleverne omkring de afstraffelsesmetoder der blev brugt i Europa. Eleverne inddeles i matrixgrupper og får hver en strafmåde, de skal præsentere for klassen. Derudover vil der være lærerstyret diskussion af kirkens rolle, vedrørende straf og dødsstraf. Som case vil der blive fokuseret på den inkquisition der blev startet af den katolske kirke. I Middelalderen spillede kirken en stor rolle og inkquisitioner skulle konsolidere kirkens magt. Denne pavelige domstol blev oprettet 1231 for at bekæmpe kætterske sekter, og den indførtes i størstedelen af det katolske Europa.⁴⁵ Inkvisitorer drog rundt i Europa, med et gyldent kors om halsen og søgte at finde kættere.⁴⁶ Metoderne de brugte var ofte barbariske, og mange tilståelser blev fremtvunget ved hjælp af grufulde metoder. Efterfølgende vil der blive vist en film "Rosens Navn" (1986) med Sean Connery, der omhandler en munks jagt efter sandheden i Norditaliensk kloster, og er baseret på Umberto Ecos roman af samme navn. Centrale temaer vil herefter blive diskuteret, med fokus på religion, sprog, filosofi og erkendelse. En sidste perspektivering der vil blive lavet er jagten på hekse

⁴⁴ Stybe, Svend erik, Idéhistorie: Vor Kulturs idéer og tanker i historisk perspektiv, 71

⁴⁵ http://denstoredanske.dk/Livsstil,_sport_og_fritid/Folketro_og_folkemindevidenskab/inkquisitionen

⁴⁶ Farrington, Karen, History of Punishment and torture: a journey through the dark side of justice, 49

rundt omkring i Danmark og Europa. Efter Reformationen, tog henrettelserne af hekse fart i Danmark. Reformatorerne ønskede at rense den nye tro fra den ritualiserede katolicisme, og både de og kongemagten bruger synonymt med katolicismen. Troldfolk ansås for en særlig provokation over for Gud, og det kommer til at fremgå af lovgivningen efter Reformationen og især under Christian den Fjerde. Man skal tro rigtigt. Hvis ikke, er det kongens opgave at straffe borgerne, for ellers nedkalder de Guds straf i form af pest, krige eller hungersnød⁴⁷.

Oplysningstidens Europa

Lektion 15-18

Den strafferet, oplysningstidens Europa overtog fra højmiddelalderen var grusom og forfærdelig. Torturog dødsstraf var hverdagskost, gerne på baggrund af anonyme anmeldelser og beviskravende til domsfældelse var meget små. Dommerne havde som oftest købt deres embede og deres juridiske kompetencer og kvalifikationer var oftest ikke af betydning.⁴⁸ Lektionerne starter med en lærerstyret præsentation Cesare Beccarias ”om forbrydelse og straf”. Et af de mest centrale pointer Beccaria har, er at han betragter, både dødstraffen og ritualet ”udefra”, det religiøse rum og det guddommelige verdensbillede straffen var indskrevet i, eksisterer ikke hans argumentation, og han taler derfor om en sekulær verdensopfattelse.⁴⁹ Eleverne vil herefter få udleveret afsnittet om straf og skal diskutere teksten i grupper, hvorefter der vil blive samlet op i klassen.⁵⁰

Fokus i dette forløb, vil være selve dødsstrafsritualet, altså det faktum, som Beccaria kalder ”den krig, staten fører mod en borger”⁵¹ Uanset hvordan man vælger at analysere henrettelsesritualet, er det evident at det påvirker den menneskelige bevidsthed og besidder en enorm integrativ kraft, samt at offentlige henrettelser var store begivenheder hvor folk strømmede til fra nær og fjern. En case det ville være relevant at henvise til her Struenses henrettelse i 1772, samt Voltaires beskrivelse af afstraffelsen af Damians, som havde udsat Ludvig den 15 for et attentat. Forhøret af Damians begyndte med at han blev knebet med gloende tænger og udsat for tortur i tre måneder inden han fik knust sine ben i en torturmaskine. Dernæst blev hans hånd brændt i svovlild, inden fire heste

⁴⁷ <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/hekseafbraendinger-tog-fart-efter-reformationen>

⁴⁸ Beccaria, Cesare, Om forbrydelse og straf og Voltaires kommentar, side 12

⁴⁹ Floto, Inga, Dødsstraffens Kulturhistorie, 55

⁵⁰ Beccaria, Cesare, Om forbrydelse og straf og Voltaires kommentar, side 101-108

⁵¹ Floto, Inga, Dødsstraffens Kulturhistorie, 45

skulle rive ham i stykker. Han fik først lov at dø, da dommerne lod sig overtale til at lade hans lemmer hugge over.⁵²

Dødsstaf i dag

Lektioner 19-22

Det sidste perspektiv på straf er USA's brug af dødsstraf. I USA eksisterer dødsstraffen i bedste velgående, hvor både mindreårige og psykisk syge risiker henrettelse.⁵³ Den første lektion, vil gennemgå central elementer i den amerikanske debat om dødsstraf. Eleverne skal herefter diskutere, hvordan det kan være, at USA er det eneste vestlige land, hvor man hyppigt bruger dødsstraf, samtidig med de skal opnå kendskab til den sociale og racemæssige ulighed der er på de amerikanske dødsdage. Ydermere, vil det blive vist atten billeder, som viser det sidste måltid som indsatte på dødsdagen i USA har valgt.⁵⁴ Dernæst vil der blive vist eksempler på uskyldige, der er blevet henrettet, samtidig med, at eleverne får udleveret breve fra folk der sidder eller har siddet på dødsdagen.⁵⁵ En interessant kobling, man kan lave, er eksemplet med Damians, hvor hans henrettelse blev et offentlig tilløbsstykke, til dagens USA hvor familier til døde, har mulighed for at overvære en henrettelse. Et andet perspektiv, er de forskellige henrettelsesmetoder, der bliver brugt i USA, her vil det blive diskuteret, hvordan det danske firma Lundbeck, stoppede for salg af produkter der blev brugt til dødsstraf i USA.⁵⁶ Lektionerne afsluttes med at inddrage Michel Foucault tanker om straf og fængsler.⁵⁷

Konklusion:

Denne opgave har søgt, at forklare dødsstraf i forskellige historiske perioder. Opgaven har belyst makabre straffe i antikkens Rom, Europas middelalder, oplysningstiden samt i en moderne kontekst eksemplificeret ved dødsstraf i USA. Slutteligt, har opgaven søgt, at forklare tendenser af epokal karakter.

⁵² Beccaria, Cesare, Om forbrydelse og straf og Voltaires kommentar, 12

⁵³ Hood, Robert and Hoyle, Carolyn, The Death penalty: A Worldwide Perspective, 248

⁵⁴ <https://www.cbsnews.com/pictures/last-meals-of-death-row/>

⁵⁵ <https://www.news.com.au/lifestyle/real-life/news-life/letters-from-death-row-inmates-tell-of-life-on-the-inside-and-awaiting-the-death-penalty/news-story/7ba8e238165bd51302bfea5c6ceb219f>

⁵⁶ <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/01/lundbeck-us-pentobarbital-death-row>

⁵⁷ Delueze, Gilles, Foucault, 54

Litteraturliste:

Bøger:

Floto, Inga, *Dødsstraffens Kulturhistorie, ritualer og metoder, 1600-2000*, København, Museum Tusulanums forlag, 2001

Beccaria, Cesare, *Om forbrydelse og straf og Voltaires kommentar*, København Museum Tusulanums forlag, 1998

Farrington, Karen, *History of Punishment and torture: a journey through the dark side of justice*, London, Hamlyn, 2000

Stybe, Svend erik, *Idéhistorie: Vor Kulturs idéer og tanker i historisk perspektiv*, København, Munksgaard, 1966

Hood, Robert and Hoyle, Carolyn, *The Death penalty: A Worldwide Perspective*, Oxford, Oxford University Press, 2015

Delueze, Gilles, Foucault, Frederiksberg, Det Lille Forlag, 2004

Shyrock, A and Smail, D.L.. *Deep History: the architecture of the past and present*. Berkely: University of California, 2011

Braudel, F. *History and Social Sciences: The Long Duration*. Political Research, Organization and Design,

Internetkilder:

1: <https://www.information.dk/kultur/anmeldelse/2002/12/vaaben-parasitter-staal> (12-06-18)

2: <https://www.youtube.com/watch?v=i885hopsw6E> (18-05-18)

3: http://denstoredanske.dk/Livsstil_sport_og_fritid/Folketro_og_folkemindevidenskab/inkvisitionen (12-06-18)

4: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/hekseafbraendinger-tog-fart-efter-reformationen> (14-06-18)

5: <https://www.cbsnews.com/pictures/last-meals-of-death-row> (16-06-18)

6: <https://www.news.com.au/lifestyle/real-life/news-life/letters-from-death-row-inmates-tell-of-life-on-the-inside-and-awaiting-the-death-penalty/news-story/7ba8e238165bd51302bfea5c6ceb219f> (10-06-18)

7: <https://www.theguardian.com/world/2011/jul/01/lundbeck-us-pentobarbital-death-row> (11-06-18)

8: <http://www.nicolaslefloch.fr/Lieux/PlacedeGreve.htm> (16-06-18)

9: [Undervisningsministeriet, 2017](#) (15-06-18)